

**ULKO-
MAILLE
TÖIHIN**

WATSONS

Oppaan julkaisija: **Sähköalojen ammattiliitto ry**
Aleksanterinkatu 15, PL 747
33101 TAMPERE
puh. + 358 252 0111
fax. + 358 252 0210
<http://www.sahkoliitto.fi>

MUISTILISTA

- **Vaadi aina työsopimus kirjallisena.**
- **Ota mukaasi tarvittavat siirtolomakkeet täytettynä.**
- **Vaadi tosite jokaisesta palkanmaksusta.**
- **Suomalaisen yrityksen töissä pätee suomalainen työehtosopimus.**
- **Työntekomaan pakottavia määräyksiä ei voi alittaa.**
- **Suomen palkkaturvaan olet oikeutettu silloin, kun olet suomalaisen työnantajan palveluksessa.**
- **Lähetetty työntekijä kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin.**
- **Hakeutunut työntekijä kuuluu työntekomaan sosiaaliturvan piiriin.**
- **Huolehdi ammattiliiton jäsenyysasiat kuntoon myös ulkomailla työskennellessäsi.**
- **Verottajaa ei pääse karkuun – maksa siis verosi.**
- **Harmailla markkinoilla ei ole sosiaali-, työttömyys- eikä muutakaan työsuhdeturvaa.**
- **Suomalainen sähköalan ammattilainen vaikuttaa osaltaan Suomi-kuvaan ulkomailla.**

**Ennen kuin lähdet ulkomaille töihin,
ota aina ensin yhteyttä
Sähköliiton keskustoimistoon tai aluetoimistoihin.**

1. ULKOMAILLE TÖIHIN

Yleistä

Suomalaiset sähköalojen ammattilaiset ovat vieneet ”valoa maailmaan” jo paljon ennen Sähköliiton perustamista. Ulkomaantyökohteissa työskentelevien sähköalojen työntekijöiden määrä nousi huippuunsa 1970-luvulla. Tuolla vuosikymmenellä ulkomaantyökohteissa työskenteli 500 – 600 Sähköliittoon järjestäytyntä työntekijää. Suurimmat työkohteet sijaitsivat silloin Lähi-idän sekä entisen Neuvostoliiton alueilla.

Suomen liityttyä Euroopan unionin jäseneksi, ovat esteet työvoiman liikkumiselle vähentyneet entisestään. Ihmiset liikkuvat työn ja toimeentulon perässä entistä laajemmin. Viime vuosina Sähköliittoon kuuluvien työntekijöiden määrä ulkomaankomennuksilla on vaihdellut vuositasona muutamasta kymmenestä aina pariin sataan. Sähköalan työntekijöiden ulkomaankomennukset ovat suuntautuneet pääasiallisesti **EU/Eta-alueille**.¹

¹ EU ja ETA –alueiksi lasketaan Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Islanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Lavia, Liettua, Luxemburg, Liechtenstein, Malta, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tsekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

Työmarkkinoilla liikkuu aina värvääjiä ja teettäjiä, jotka eivät piittaa säännöksistä. Työvoiman ”polkumyynnin” estämiseksi tarvitaan tietoa pelisäännöistä sekä valvontaa sääntöjen noudattamiseen.

EU:n hyväksymän ns. komennustyödirektiivin periaate on, että työssä tulee noudattaa vähintään työntekomaan työ- ja palkkaehtoja.

Sähköliitto on allekirjoittanut pohjoismaisten sähköliittojen kanssa yhteistyösopimuksen, joka antaa oikeuden saada apua isäntämaan Sähköliitolta sellaisissa riitatapauksissa, jotka koskevat palkkoja ja muita työsuhdekysymyksiä.

Tässä vihkosessa on selvitetty ulkomailta työskentelyyn liittyviä perusasioista. Lisätietoja saat Sähköliiton toimitsijoilta, työttömyyskassasta ja eri alojen viranomaisilta.

2. LÄHETETTY TYÖNTEKIJÄ / HAKEUTUNUT TYÖNTEKIJÄ

Lähetetty työntekijä

Lähetetystä työntekijästä on kyse silloin, kun työnantaja *lähettää* työntekijän Suomesta ulkomaille töihin.

Hakeutunut työntekijä

Työhön hakeutujasta on kyse silloin, kun työntekijä oma-aloitteisesti matkustaa ulkomaille ja hankkii sieltä työpaikan. *Hakeutuja* on yleensä myös henkilö, joka pestautuu työvoiman välittäjän avulla ulkomaalaisen yrityksen palvelukseen.

Hakeutumiseksi ei tilannetta tee kuitenkaan se, että suomalaisen yrityksen kanssa allekirjoitetaan työsopimus vasta työntekomaassa, jos työhön lähdöstä on kuitenkin sovittu jo Suomessa.

Lähetettynä työntekijänä työhön ulkomaille mentäessä peruslähtökohta on, että **noudatetaan Suomen lakia ja suomalaista alan työehtosopimusta.** Työntekomaan pakottava lainsäädäntö on kuitenkin aina otettava huomioon.

Työnantaja maksaa lähetetyn työntekijän matkakulut ja asunnon alakohtaisesti voimassa olevien työehtosopimusmääräysten mukaisesti.

Hakeutuvana työntekijänä työhön ulkomaiseen yritykseen mentäessä, peruslähtökohta on, että **sovelletaan työntekomaan lainsäädäntöä sekä työehtosopimusmääräyksiä.**

Hakeutujan työsuhteeseen sovelletaan alusta alkaen työntekomaan työlakeja, sosiaaliturvaa ja työehtosopimuksia. Hakeutujalla ei ole oikeutta Suomen työehtosopimuksen mukaisiin etuisuuksiin.

Hakeutuja joutuu yleensä kustantamaan matkat ja asunnon itse, ellei siitä ole erikseen toisin sovittu.

3. TYÖLAINSAÄDÄNTÖ / TYÖEHTOSOPIMUS

Työlainsäädäntö, työehtosopimusten sitovuus ja myös niiden valvonta vaihtelee maittain.

Yleissitovuus ei päde kaikkien EU-maiden työehtosopimuksiin. Myös EU:n oma työlainsäädäntö on toistaiseksi vähäistä.

Turvallinen lähtökohta työsopimuksen teolle on Suomen lainsäädäntö ja työehtosopimukset.

4. TYÖSOPIMUS

Ennen ulkomaille lähtöä on tärkeää huolehtia, että työntekijän ja työnantajan välillä on laadittu **henkilökohtainen työsopimus**. Se tehdään **kirjallisena** ja **sen allekirjoittavat työnantaja ja työntekijä**. Työsopimuksesta on käytävä selkeästi ilmi, onko kysymyksessä suomalainen yritys ja oletko ns. lähetetyn työntekijän asemassa.

Oikeus kirjalliseen työsopimukseen perustuvat työsopimuslakiin ja Sähköliiton solmimiin työehtosopimuksiin. Kirjallisen työsopimuksen periaate on hyväksytty myös EU-säännöksissä.

Kun työntekijä allekirjoittaa työsopimuksen, hän hyväksyy myös siihen kirjoitetut sopimusehdot. Sopimukseen ei siis pidä kirjata asioita, joita ei itse voi hyväksyä tai jotka ovat lain tai työehtosopimusten vastaisia.

Työsopimukseen on kirjattava ainakin seuraavat asiat:

- * **työsopimuksen osapuolet**
- * **työsuhteen alkamisaika**
- * **määräaikaisen työsuhteen kesto**
- * **työn suorittamispaikka**
- * **työtehtävän pääasiallinen laatu**
- * **palkka**
- * **palkanmaksukausi**
- * **työaika**
- * **vuosiloma**
- * **irtisanomisaika**
- * **sovellettava lainsäädäntö ja työehtosopimus**
- * **päivärahan suuruus ja miltä päiviltä se maksetaan**
- * **työnantajan kustantamat kotimatkat**
- * **matkakustannusten korvaus työntekomaassa**
- * **majoitus- ja sen laatu**
- * **tapaturma-, sairaus- ja vastuuvakuutukset**

Ulkomaankomennukseen soveltuvaa työ- ja komennussopimusmallia on saatavissa Sähköliitosta, aluetoimistoista tai liiton kotisivuilta www.sahkoliitto.fi.

Kirjallisen työsopimuksen puuttuminen ja ulkomaankomennukselle lähteminen ilman yhteydenottoa Sähköliittoon, saattaa riitatapauksissa vaarantaa oikeusavun saamisen liitosta.

5. VEROTUS

Pääasiallisesti verot joutuu aina maksamaan **joko työntekomaassa tai kotimaassa.**

Kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi Suomella on verosopimus noin 60 maan kanssa. Yleensä verotusoikeus työntekomaassa alkaa, jos työ kestää enemmän kuin 183 päivää. Veroluonteisia muita maksuja voidaan ryhtyä perimään jo ennen sitä.

On huomattava, että verottaja ei ole ammattiyhdistysliikkeen sopimuskumppani. Verottaja toteuttaa ja tulkitsee verolakeja kaikissa maissa itsenäisesti. Mikäli verotuksessa on epäselvyyksiä, ne on **selvitävä suoraan verottajan kanssa.** Tarvittaessa verottajalta voi ainakin Suomessa pyytää asiastaan jopa ennakkopäätöksen.

Verottajaa ei yleensä pääse karkuun. Mm. Saksassa ja Pohjoismaissa maksamatta jätetyt verot voidaan ulosmitata Suomessa.

Ennen ulkomaille lähtöä on aina syytä ottaa yhteyttä verottajaan ja selvittää ulkomaantyön verotus.

6. TOSITE PALKANMAKSUSTA (TILINAUHA)

Jokaisen palkanmaksun yhteydessä työntekijälle on annettava kirjallinen tosite palkkalaskelmasta, pidätetystä veroista ym. maksuista. Palkkatositteesta voi tarkistaa palkkalaskelman oikeellisuuden. Palkkaturvaa, veroja, työttömyysturvaa ym. työntekijän kannalta olennaisia asioita käsittelevät viranomaiset edellyttävät kirjallisia tositteita.

Suoraan lompakosta toiseen, ilman tositteita siirtyvä raha ei kerrytä sosiaaliturvaa sen enempää ulkomailla kuin kotimaassakaan.

Muista vaatia tilinauha jokaisen palkanmaksun yhteydessä ja tarkistaa se oikeellisuus! Mahdollisista virheistä huomautukset on hyvä tehdä aina kirjallisesti.

7. AMMATTILIITON JA TYÖTTÖMYYSKASSAN JÄSENYYDET

Perussääntö on, että jäsenyydet hoidetaan seuraavasti:

- * Mikäli olet *lähetettynä* työntekijänä töissä ulkomailla suomalaisessa yrityksessä, on työttömyysturvan säilymiseksi jäsenyys Sähköliiton työttömyyskassaan ylläpidettävä.
- * Mikäli jäsen ei liity työskentelymaan ammattiliiton jäseneksi, säilytetään jäsenyys Sähköliittoon.
- * Mikäli olet töissä työhön *hakeutujana* Pohjoismaissa, on jäsenyydet syytä siirtää kyseisen maan ammattiliittoon. Ruotsissa ja Tanskassa, joissa työttömyysturvaa hoitavat ammattiliittojen yhteydessä toimivat työttömyyskassat, on liityttävä viipymättä myös kyseisen maan työttömyyskassan jäseneksi. Siirtotodistuksen saa Sähköliiton työttömyyskassasta.
- * Muissa EU/Eta-maissa työhön hakeutuja voi käyttää harkintaa, siirtääkö ammattiliiton jäsenyyden. Jos jäsenyyden säilyttää Suomessa, ei työttömyyskassan jäsenmaksua kuitenkaan tarvitse suorittaa.

Työttömyysturvan säilymisen varmistamiseksi, ota ennen ulkomaille lähtöäsi yhteyttä liiton jäsenrekisteriin tai työttömyyskassaan.

- * Jos työskentely työhön *hakeutujana* tapahtuu muualla kuin EU/Eta-maissa, esim. Venäjällä tai Baltian maissa, on jäsenyys parasta säilyttää Suomen Sähköliitossa.

Työttömyysturvan piirissä pysyminen edellyttää jäsenyyden hoitamista työttömyyskassaan.

8. SOSIAALITURVA

EU/Eta -alueella liikkuviin suomalaisiin sovelletaan EU:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71. Asetus turvaa sen, että **työntekijä ja hänen perheensä kuuluu aina jonkun maan sosiaaliturvaan**. Samalla estetään kaksinkertainen vakuuttaminen ja kaksinkertaiset vakuutusmaksut.

Lisäksi Suomella on eräiden maiden kanssa erillinen sosiaaliturvaa koskeva sopimus.

Lähetetyt työntekijät kuuluvat kotimaansa sosiaaliturvan piiriin, mikäli komennus arvioidaan korkeintaan vuoden mittaiseksi. Jatkoaikaa voi saada toisen vuoden, jos komennus venyy ennalta arvaamattomista syistä. Erillisellä maiden sosiaaliviranomaisten päätöksellä työntekijä voidaan pitää kotimaansa sosiaaliturvan piirissä pidempäänkin. Kuitenkaan viittä vuotta pidempää aikaa ei lähetetty työntekijä voi pysyä lähettäjämaan sosiaaliturvan piirissä.

Suomesta *lähetetyn* työntekijän kuuluminen Suomen sosiaaliturvan piiriin osoitetaan Eläketurvakeskuksen antamalla todistuksella (E 101).

Ulkomaille **hakeutunut työntekijä kuuluu yleensä työntekomaan sosiaaliturvan piiriin alusta alkaen**.

Sairaanhoidon turvaamiseksi on lisäksi syytä hankkia Kansaneläkelaitoksen todistus (E 111), jos lähtee muualle kun Pohjoismaihin.

EU/Eta:n ulkopuolinen alue

Lähetetty työntekijä voi pysyä Suomen viranomaisen päätöksellä Suomen sosiaaliturvan piirissä kauemminkin (enintään 5 vuotta) edellyttäen, että hän on ulkomailla suomalaisen työnantajan palveluksessa.

Hakeutujan, joka siirtyy työskentelemään EU/Eta-maiden ulkopuolelle (esim. Venäjä ja Baltian maat), on syytä selvittää tarkoin sosiaaliturvansa määräytyminen Kela:n kansainvälisten asioiden toimistosta. Pääsääntöisesti hakeutuja säilyy Suomen sosiaaliturvan piirissä, jos työskentely kestää korkeintaan vuoden.

9. TYÖTTÖMYYSTURVA

EU/Eta -alue

Suomesta EU/Eta-maihin työhön *lähetetty* suomalaisen yrityksen työntekijä pysyy Suomen työttömyysturvan piirissä niin kauan kuin hän säilyttää lähetetyn työntekijän aseman. Kyseinen työskentelyaika lasketaan mukaan myös työssäoloehtoon.

EU/Eta-maahan ulkomaalaisen työnantajan palvelukseen *hakeutunut* työntekijä siirtyy kyseisen maan työttömyysturvan piiriin. Palatessaan hänen on osoitettava E 301 -lomakkeella, että hän on ollut vakuutettuna työstään.

E 301-lomakkeella osoitettu työskentelyaika otetaan mukaan Suomessa vaadittavaan työssäoloehtoon. Jos työskentely ei ole ollut tilapäistä, alle vuoden kestävä, on palaavan työntekijän ennen Suomen työttömyysturvan piiriin pääsemistä oltava työssä vähintään 4 viikon ajan. Pohjoismaista paluuoikeus ilman 4 viikon työssäoloehto on 5 vuotta.

Hakeuduttaessa ulkomaalaisen työnantajan palvelukseen, on syytä ottaa mukaan myös Suomesta E 301-lomake, koska sitä tarvitaan, jos jää työttömäksi työskentelymaassa. Ruotsiin tai Tanskaan työhön hakeuduttaessa lomakkeen mukaan ottaminen on välttämätöntä, koska sitä edellytetään työttömyyskassan jäseneksi liityttäessä.

Ruotsissa ja Tanskassa työttömyysturvaa hoitavat Suomen tavoin ammattiliittojen yhteydessä toimivat työttömyyskassat. Muissa EU/Eta-maissa työttömyysturva perustuu yleiseen vakuutukseen, jolloin jäsenmaksuja työttömyyskassaan ei ole.

EU/Eta:n ulkopuoliset maat

Työskenneltäessä *lähetettynä* työntekijänä suomalaisen työnantajan palveluksessa ns. kolmansissa maissa, säilyttään Suomen työttömyysturvan piirissä. Jos kuitenkin lähetettynä työntekijänä työskentely kestää useampia vuosia, on syytä varmistaa KELA:n kautta Suomen sosiaaliturvan piirissä pysyminen.

Muihin kuin EU/Eta-maihin työhön *hakeutuja* säilyttää oikeutensa suomalaiseen työttömyysturvaan, jos työskentely ja Suomessa poissaoleminen kestää enintään vuoden. Työssäoloaikaa ei voida käyttää työssäoloehtoon. Tältä ajalta jäsenmaksut on maksettava Sähköliiton työttömyyskassaan.

10. PALKKATURVA

Suomen palkkaturvalainsäädäntöä sovelletaan vain niihin työsuhteisiin, joissa työnantaja on **suomalainen (esim. Suomeen rekisteröity yritys) ja työntekijällä on kotipaikka Suomessa**. Lisäksi työnantajan on oltava maksukyvytön. Esim. työntekijä, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, on palkkaturvan ulkopuolella.

Suomen palkkaturvasta saatavia on haettava kolmen kuukauden kuluessa niiden erääntymisestä. Haettavien saatavien euromääräinen yläraja määritellään vuosittain.

Kaikissa EU/Eta -maissa on palkkaturvajärjestelmä, mutta järjestelmät ovat erilaisia ja yleensä maksun edellytyksenä on työnantajayrityksen konkurssi. Tämä tekee palkkaturvan hakemisen erittäin hankalaksi ja onnistuu käytännössä vain työntekomaan ammattiliiton avustuksella. **EU/ETA-alueen ulkopuolella palkkaturvaa ei juuri tunneta.**

11. LOMAKKEITA

- * E 101 Kelan todistus kuulumisesta Suomen sosiaaliturvan piiriin
- * E 111 Kelan todistus, jolla turvataan terveydenhoitopalvelut työntekomaassa
- * E 301 Työttömyyskassan/Kelan todistus, jolla turvataan pääsy työntekomaan työttömyysturvan piiriin
- * E 303 Todistetaan kuuluminen Suomessa työttömyyskassaan, kun mennään ulkomaille työnhakijaksi työttömänä

Viranomais- yms. yhteyksiä:

Sähköalojen ammattiliitto ry

PL 747

33101 TAMPERE

puh. +358 3 252 0111 / vaihde

fax +358 3 252 0210

<http://www.sahkoliitto.fi>

Sähköalojen työttömyyskassa

PL 774

33101 TAMPERE

puh. +358 3 252 0111 / vaihde

fax + 358 3 252 0209

Kansaneläkelaitos

Helsingin toimiston kansainvälisten asiain ryhmä

Koskelantie 5

PL 82 00601 Helsinki

020 435 3443

<http://www.kela.fi>

LEL Työeläkekassa

Palkkatilanportti 1 00240 Helsinki

(09) 150 61

<http://www.lel.fi>

Tapaturmalautakunta

Kasarmikatu 44 00130 Helsinki

(09) 228 5050

Koulutus- ja erorahasto

Kalevankatu 12 00100 Helsinki

(09) 601 277

<http://www.koulutus-erorahasto.fi/>

Verohallitus

Haapaniemenkatu 7-9 00530 Helsinki

(09)396 21

<http://www.vero.fi>

Ulkomaantyön verotus:

- Verohallinnon kansainvälisen verotuksen neuvontapuhelin 0204 66016

Suomi-Seura r.y.

Mariankatu 8 00710 Helsinki

(09) 174 255

0600 9 3355

<http://www.suomi-seura.fi>

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö (SAK)

Siltasaarencatu 3 A 00350 Helsinki

(09) 772 11

<http://www.sak.fi/>

Eläketurvakeskus (ETK)

Opastinsilta 7 00065 HELSINKI

(09) 1511

<http://www.etk.fi>

Työeläkevakuuttajat (TELA)

Lastenodinkuja 1 00180 Helsinki

(09) 694 0122

www.tela.fi

Työttömyysturvalautakunta

Hakaniemenkatu 2 00530 Helsinki

(09) 1601

Vakuutusosoikeus

Lönnrotinkatu 13 C 00120 Helsinki

(09) 645 801

Euroopan komission Suomen edustusto

Pohjoisesplanadi 31

PL 1250 00101 Helsinki

p.09-6226 544

www.eukomissio.fi

- neuvontapalvelu maanantaista perjantaihin
(09) 622 654 82
- EU-juristin puhelinpalvelu maanantaisin klo. 9.00 -17.30
(09) 622 654 74

Ulkomaisia ammattiliittoja

Svenska Elektrikerförbundet (SEF) Ruotsin Sähköliitto

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund (NEKF) Norjan Sähköliitto

Dansk Ele-forbund (DEF) Tanskan Sähköliitto

Rafidnaddarsabans Islands (RSI) Islannin Sähköliitto

Amalgamated Engineering & Electrical Union (AEEU) Englannin Sähköliitto

IG Bauen, Agrar, Umwelt (BAU) Saksan Rakennusliitto